Economia Verde

în activitatea agenților economici

din Regiunea de Dezvoltare Centru

- bune practici -

1. Introducere.....2
2. Politicile în domeniul economiei verzi.....6
3. Bune practici.....8

3.1 Despre economia verde și despre cum e să fii antreprenor acasă în Moldova.....8

3.2 O afacere cu nenumărate provocări care a generat independența energetică a întreprinderii și a protejat mediul înconjurător.....12

3.3 O afacere din mediul rural, care impresionează prin modernitate în gestiune.....15

3.4 Viziune asupra energiei verzi după 5 ani de experiență.....17

3.5 O afacere ecologică cu miros frumos de levănțică.....20

Material realizat în cadrul proiectului ***GreenGovern - Creating new business opportunities by increased knowledge about environmentally driven business,*** finanțat de Institutul suedez și implementat de Agenția de Dezvoltare Regională Centru (Republica Moldova), în parteneriat cu Consiliul de administrație al județului Östergötland (Suedia) și Regiunea de planificare Riga (Letonia).

Agenția de Dezvoltare Regională Centru

RĪGAS PLĀNOŠANAS REĢIONS

Swedish Institute

LÄNSSTYRELSEN ÖSTERGÖTLAND

1. Introducere

Despre o economie durabilă se vorbește deja de mai multe decenii. În ultimii ani, discuțiile privind dezvoltarea durabilă au devenit una dintre prioritățile agendei globale. Aceasta are loc din cauza că cercetările științifice, tendințele în dezvoltarea țărilor și experiența practică legată de degradarea mediului și efectele schimbărilor climatice arată clar necesitatea schimbării modelelor de dezvoltare economică. Guvernul RM s-a angajat să depună toate eforturile pentru a asigura o tranziție spre dezvoltarea economică verde, care ar promova principiile de dezvoltare durabilă și ar contribui la reducerea sărăciei, inclusiv prin intermediul unei guvernanțe mai bune, prin integrarea aspectelor ce țin de protecția mediului în toate domeniile de dezvoltare socio-economică. Acest proces a fost susținut și extins prin elaborarea și semnarea ***Declarației de intenție privind dezvoltarea durabilă și economia verde*** (Ministerul Economiei, Ministerul Mediului, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, 08.04.2014). Ca rezultat major al acestei acțiuni, Guvernul Republicii Moldova a aprobat ***Strategia de mediu 2014-2023***, care a stabilit prioritățile naționale şi sectoriale pentru promovarea economiei verzi (EV) și a definit cadrul pentru ulterioara integrare a economiei verzi în domeniul agriculturii, transportului, energiei, industriei, construcțiilor, dezvoltării regionale, educației și achizițiilor.

Astfel, în RM este promovată EV ca o economie care rezultă în îmbunătățirea bunăstării populației şi în echitate socială, cu reducerea riscurilor pentru mediu şi a constrîngerilor ecologice. Este o economie cu emisii reduse de carbon, eficientă în utilizarea resurselor şi social incluzivă.

Prevederile ***Cadrului strategic paneuropean pentru promovarea economiei verzi***, ale ***Inițiativei de la Batumi pentru o economie verde*** și cele incluse în lista de posibile acțiuni, aprobată la a VIII-a Conferință Ministerială „Un mediu pentru Europa”, au servit drept fundal pentru selectarea și ajustarea acțiunilor și măsurilor la nivel național pe termen scurt și mediu. Acțiunile reflectă Declarația ministerială privind cooperarea în domeniul mediului și schimbărilor climatice în cadrul Parteneriatului Estic, care a fost adoptată de Reuniunea Ministerială UE-PE de la Luxembourg din octombrie 2016, cu obiective ce țin de promovarea dezvoltării EV și implementarea Agendei ONU 2030 privind dezvoltarea durabilă. Tranziția spre o EV va crea oportunități economice majore. „Înverzirea economiei” este un factor nou de creștere pentru Republica Moldova, un generator de locuri de muncă decente și o strategie esențială pentru eradicarea sărăciei. Acest proces poate transforma foarte multe provocări în oportunități economice și poate preveni efectele negative asupra mediului, după cum au arătat rezultatele Studiului de definire a domeniului de aplicare a EV în RM. De asemenea, abordarea EV are potențialul de a stimula semnificativ creșterea economică și a numărului de locuri de muncă care necesită un set de abilități specifice.

Ce înseamnă Economia verde?

Economia verde este definită drept o economie care are ca obiectiv reducerea riscurilor de mediu și a problemelor ecologice și care optează pentru o dezvoltare economică durabilă, fără a cauza degradarea mediului.

Creștere economică verde înseamnă stimularea creșterii și dezvoltării economice, asigurînd în același timp că componentele naturale continuă să furnizeze resursele și serviciile de mediu/ecosistem pe care se bazează bunăstarea noastră.

La nivel operațional, economia verde este percepută ca un model de dezvoltare economică în care creșterea veniturilor și ocuparea forței de muncă sînt impulsionate de investiții publice și private care: reduc emisiile de carbon și poluarea, sporesc eficiența utilizării energiei și a resurselor, previn degradarea biodiversității și a serviciilor ecosistemelor.

De ce este nevoie de economia verde?

În ultimele două decenii, mijloacele financiare au fost investite preponderent în proprietate, combustibili fosili și active financiare structurate cu instrumente derivate încorporate. În comparație cu aceste mijloace, relativ puțin s-a investit în energia din surse regenerabile, eficiența energetică, transportul public, agricultura durabilă, ecosisteme și protecția biodiversității, precum și în conservarea solului și apei.

Conceptul de „dezvoltare economică verde” marchează trecerea de la modelul de dezvoltare economică de consum, care tratează protecția mediului drept o povară economică, spre un model care folosește protecția mediului ca una dintre forțele motrice de creștere a economiei. EV trebuie percepută, în contextul dezvoltării durabile şi al reducerii sărăciei, ca unul dintre instrumentele de bază pentru atingerea dezvoltării durabile şi ca un mijloc de utilizare eficientă a resurselor şi energiei, de aplicare a tehnologiilor curate cu emisii reduse de carbon şi poluare redusă şi de minimizare a riscurilor de mediu.

Trecerea la o EV va crea oportunități economice majore. „Înverzirea” economiei este un nou motor de creștere, un generator de locuri de muncă decente şi o strategie vitală pentru eliminarea sărăciei. Acest proces poate transforma multe provocări în oportunități economice şi poate preveni impacturile negative asupra mediului. De asemenea, EV va stimula creșterea economică şi a numărului de

locuri de muncă în sectorul de mediu, care necesită competențe specifice ce legate de mediu.

Beneficiile Economiei Verzi:

- dezvoltare economică în armonie cu mediul;
- locuri noi de muncă verzi și reducerea ratei sărăciei;
- facilitarea serviciilor și mărfurilor mai prietenoase mediului, eficiente energetic etc.;
- promovarea imaginii țării și/sau a companiilor și a produselor autohtone peste hotare;
- îmbunătățirea stării componentelor mediului (ape de suprafață, aer, sol);
- reducerea impactului asupra sănătății;
- dezvoltarea unei societăți moderne.

Domenii și sectoare-cheie ale economiei naționale pentru promovarea economiei verzi în RM:

- agricultura ecologică
- transportul durabil
- ecologizarea IMM-urilor
- achiziții publice durabile
- eficiența energetică
- industria verde
- dezvoltarea regională
- producerea și consumul durabil
- educația pentru dezvoltare durabilă
- informarea și sensibilizarea populației,
- sporirea rolului asociațiilor obștești în domeniul dat.

2. Politicile în domeniul economiei verzi

Politicile în domeniul economiei verzi au obiectivul general de a crea condiții favorabile pentru o schimbare către modele de producție și de consum durabile. Obiectivele-cheie ale politicilor publice verzi includ, printre altele:

- bună guvernare și un management de mediu la nivel național;
- aplicarea procedurilor de evaluare strategică de mediu și de evaluare a impactului asupra mediului;
- nivelarea condițiilor de concurență pentru produsele ecologice prin eliminarea treptată a subvențiilor învechite;
- reformarea politicilor și oferirea de noi stimulente de dezvoltare;
- consolidarea infrastructurii de piață și a mecanismelor de piață;
- redirecționarea investițiilor publice;
- ecologizarea achizițiilor publice;
- ecologizarea modelelor de consum și a modului de viață.

Prioritățile de dezvoltare

Republica Moldova întreprinde toate eforturile necesare pentru asigurarea tranziției spre o dezvoltare economică verde, care promovează principiile dezvoltării durabile şi contribuie la reducerea sărăciei, inclusiv prin asigurarea unei guvernări mai bune în domeniul dezvoltării durabile, prin integrarea şi fortificarea aspectelor protecției mediului în toate domeniile de dezvoltare social-economică a țării. Viziunea strategică a Guvernului pe termen mediu şi lung este reconcilierea între necesitatea de dezvoltare economică accelerată şi protecția mediului în conformitate cu standardele europene.

Acest lucru va avea loc prin:

- atingerea unei rate de dezvoltare economică care să permită finanțarea crescîndă a măsurilor de protecție a mediului şi
- reglementarea echilibrată a mediului de afaceri atît din

punctul de vedere al impactului economic, cît și din punctul de vedere al impactului asupra mediului.

Strategia de mediu 2014-2023

Viziunea Strategiei de mediu 2014-2023 are drept premisă reforma implementată în sectorul protecției mediului, astfel încît să funcționeze un sistem instituțional, administrativ şi de management de mediu ajustat la rigorile Uniunii Europene, care să asigure durabilitatea mediului şi creșterea calității factorilor de mediu.

Obiectivele specifice ale Strategiei de mediu 2014-2023: asigurarea condițiilor de bună guvernare şi eficientizarea potențialului instituțional şi managerial în domeniul protecției mediului, pentru atingerea obiectivelor de mediu; integrarea principiilor de protecție a mediului, de dezvoltare durabilă şi dezvoltare economică verde, de adaptare la schimbările climatice în toate sectoarele economiei naționale.

Strategii sectoriale

Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020 menționează că sectorul agriculturii ecologice este subdezvoltat. Astfel, Obiectivul 2 include acțiuni specifice pentru gestionarea durabilă a resurselor naturale în agricultură. Obiectivul specific 2.2 cu privire la sprijinirea tehnologiilor de producție prietenoase mediului şi a produselor ecologice prevede necesitatea dezvoltării şi promovării sistemului de agricultură ecologică prin implementarea tehnologiilor nepoluante. Producția ecologică trebuie subvenționată sau sprijinită, în special producția acelor produse care devin tot mai solicitate atît pe piața internă, cît şi pe cea externă. Aceste măsuri, împreună cu eforturile de adaptare la schimbările climatice, trebuie luate în considerare.

Strategia națională de dezvoltare regională pentru anii 2016-2020 are drept obiectiv major promovarea unei dezvoltări echilibrate și durabile în toate regiunile de dezvoltare ale Republicii Moldova, prin promovarea unor acțiuni clare în următoarele trei domenii:

- acces asigurat la servicii și utilități publice calitative;
- dezvoltare economică durabilă în regiuni;
- guvernanță îmbunătățită în domeniul dezvoltării regionale.

3. Bune practici

3.1 Despre economia verde și despre cum e să fii antreprenor acasă în Moldova

Articol realizat pe baza interviului cu antreprenorul Mihail Braga, desfășurat pe 22.11.19 la fabrica sa, amplasată lîngă s. Horești

În anul 2015, 13% din energia consumată în Republica Moldova provenea din surse regenerabile, iar 92% din energia regenerabilă – din biocombustibil solid. Către anul 2020, Republica Moldova și-a propus ca 17% din consumul total de energie să fie din surse regenerabile. [cf. www.md.undp.org]

Mihail Braga are 44 de ani și de 5 ani conduce o mini-fabrică de producere a brichetelor, amplasată în preajma satului Horești, raionul Ialoveni, la 16 km distanță de or. Ialoveni și 20 km de capitală. Totodată, antreprenorul a activat și activează în cadrul APL II. Deși a fost foarte tentat în ultimii ani să spună adio țării și s-o ia pe calea migrației, n-a făcut-o. Împreună cu soția sa, a hotărît să se implice în domeniul de antreprenoriat verde pentru că este îngrijorat de schimbările climatice globale, de impactul acestora asupra generațiilor care vin, atît ca simplu cetățean, cît și ca părinte al unui școlar în clasele primare.

După ce a analizat în detaliu toate aspectele potențialei afaceri, în special piața de desfacere și cît de solicitate ar fi brichetele pe care le-ar produce, și-a „lansat" afacerea în 2014.

Producătorul a beneficiat de utilaj pentru producerea brichetelor. A achiziționat utilajul prin leasing, oferit în cadrul proiectului „Energie și biomasă", proiect finanțat de UE, cofinanțat și implementat de PNUD în perioada 2011-2018, cu un buget total de circa 23 mln euro.

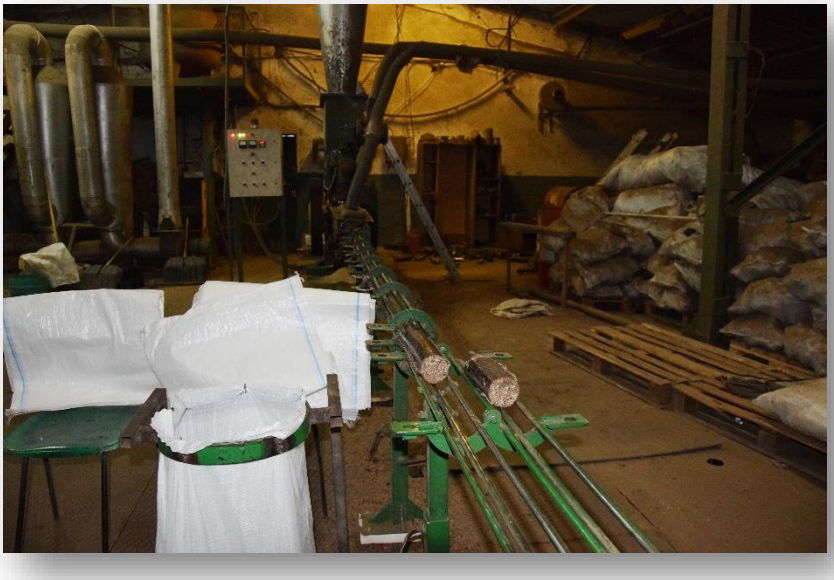
Materia primă principală pe care o folosește producătorul sînt cojile de floarea soarelui, mai rar rumegușul din lemn, paie și cojile de nucă. *„Important este ca materia primă să fie cît mai omogenă, sau la fel de uscată, sau la fel de jilavă”* – spune antreprenorul. Pentru anul viitor își propune să colecteze un alt fel de materie primă – lemnul de viță-de-vie, precum și să-și modernizeze linia de producție prin automatizarea procesului de lucru la tocător (acum se face manual, cu furca).

„Cerere este, dar cea mai mare problemă este asigurarea cu materie primă” – spune dl Braga, iar utilajul pe care îl are nu este folosit nici pe departe la întreaga capacitate. În Moldova, principala sursă de materie primă sînt procesatorii de oleaginoase, întrucît materialul cel mai des folosit pentru brichetare sînt cojile de floarea soarelui (preponderent această materie primă se găsește la producătorii din zona Bălți).

În ce constă procesul de producere a brichetelor la fabrica lui Mihail Braga?

1. transportarea și descărcarea materiei primei,
2. trecerea prin sită (filtrarea de impurități),
3. mărunțirea materiei prime prin două tocătoare de capacitate diferită (un tocător ar fi insuficient pentru atingerea nivelului necesar de mărunțire pentru obținerea unor brichete de calitate),
4. uscarea materiei prime mărunțite,
5. brichetarea propriu-zisă prin presa de brichetare.

Spre deosebire de unii colegi din domeniu care lucrează cu instituțiile publice (sociale, gen grădinițe, școli, spitale), Mihai Braga își vinde producția preponderent gospodăriilor casnice din zona de centru a țării (livrează estimativ pe o rază de 50 km distanță de Horești; la distanțe mai mari, costurile de transport devin prea mari, la fel și concurența se face simțită). Antreprenorul menționează că este sigur că o parte din cumpărători aleg încălzirea cu brichete anume din motive ecologice, însă acest segment de populație nu este încă unul semnificativ, majoritatea alegînd să procure acest tip de material pentru foc fie din rațiuni de economie financiară, de comoditate (nu este nevoie să piardă timp cu tăiatul lemnelor etc.) sau din plăcere.

Un aspect alarmant pe care l-a punctat antreprenorul îl reprezintă tăierea accelerată a pădurilor și anume că dinamica defrișărilor nu corespunde nici pe departe cu viteza de restabilire a sectorului forestier. *„În 10 ani n-o să mai avem ce tăia; noi (Moldova) tăiem foarte mult lemn pentru încălzire și nu este chiar logic din moment ce avem atîtea deșeuri care ar putea fi utilizate pentru încălzire, avînd atîtea terenuri în paragină care ar trebui să fie împădurite”* – spune antreprenorul. Totodată, acesta consideră că rolul statului în promovarea economiei verzi este unul foarte important.

Pentru ca încălzirea cu brichete să fie rentabilă pentru un utilizator de cazan pe biomasă, dl Braga spune că trebuie să fie luați în calcul mai mulți factori: felul în care operatorii exploatează cazanul, capacitatea cazanului să fie adaptată pe necesitățile termice reale ale casei/instituției ce urmează a fi încălzite (întrucît cazanul lucrează „optim” atunci cînd se exploatează aproape de capacitatea maximă). La fel, trebuie analizată în detalii starea tehnică a întregului sistem de încălzire etc. Dacă sînt luați în considerare toți acești factori, încălzirea cu biomasă ar putea genera economii de 50-60% în comparație cu încălzirea pe cărbune și ceva mai puțin comparativ cu încălzirea pe bază de gaz natural. Prețul pentru o tonă de brichete din coajă de floarea soarelui este de circa 2400 de lei, iar pentru cele din rumeguș de lemn de 3000 de lei (1 tonă de brichete = 4-5 m3 de lemne care costă circa 3500 de lei).

Acum cîțiva ani, ca producători autohtoni de brichete și peleți în Moldova erau înregistrați circa 120 de antreprenori. Dl Braga spune că lți din ei au renunțat la afacere (chiar din rîndurile beneficiarilor proiectului „Energie și biomasă”), din diverse motive. Producătorul mai menționează că din cei care au procurat în leasing utilaje pentru brichetare, la moment mai activează doar doi.

O altă problemă majoră, una deja arhicunoscută și devenită deja cronică pentru Moldova, este lipsa forței de muncă. În afacerea dlui Braga sînt antrenați patru muncitori, iar dînsul îndeplinește paralel mai multe funcții, pe lîngă cea de director-administrator, și cea de contabil, de șofer care livrează producția, de „dereticătoare” și de mecanic. De specialitate, antreprenorul este inginer-tehnolog în vinificație.

În final, antreprenorul a punctat importanța asocierii producătorilor, în special la etapa de procurare a utilajului și echipamentului (foarte scump pentru a fi achiziționat de unul singur). Fără aplicarea în practică a unui model eficient de asociere, producătorii autohtoni vor întîmpina mari dificultăți de a supraviețui și, cu atît mai mult, de a se dezvolta pe piață, inclusiv pentru export.

***

Informații de interes:

Alegerea biocombustibilului calitativ şi adecvat tipului de cazan pe biomasă reprezintă precondiţii cheie pentru funcţionarea eficientă a centralelor termice pe biomasă. Puterea calorică a biocombustibilului şi, respectiv, preţul acestuia variază în funcţie de sursa de biomasă din care este produs:

Brichete/peleți cu umiditate de maxim 10%	Putere calorică brută (Mj/kg)
Coji de nucă	20
Coji de floarea soarelui	19
Rumeguş de lemn	18
Paie	15

Laboratorul de biocombustibili solizi din cadrul Universităţii Agrare este în prezent singurul laborator din Moldova care este acreditat pentru a testa parametrii fizici şi chimici ai biocombustibililor. Acreditarea a fost obținută în 2016. Laboratorul a beneficiat de echipament modern în valoare de circa 100 de mii de euro din fondurile europene ale Proiectului „Energie şi Biomasă”. Astfel, producătorii pot să demonstreze calitatea biocombustibilului plasat pe piață, iar consumatorii – să fie siguri de produsul achiziţionat. Certificarea calităţii biocombustibililor este obligatorie începînd cu 25.03.2017, potrivit Legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile. Cerinţele de calitate a biocombustibililor produşi în țară se conţin în Regulamentul cu privire la biocombustibilul solid, aprobat de Guvern (HG nr. 1070) pe 27.12.2013.

3.2 O afacere cu nenumărate provocări care a generat independența energetică a întreprinderii și a protejat mediul înconjurător

Tudor Ungureanu este un antreprenor bine cunoscut în Regiunea de Dezvoltare Centru, dar şi în republica Moldova pentru faptul că a dat în exploatare prima și unică fabrică de bioetanol și biogaz din țară. Fabrica a fost construită în 2013 din sursele proprii ale întreprinderii, iar producerea biogazului este executată și cu suportul financiar al Fondului Ecologic National. Mai nou, directorul Companiei „Garma Grup" SRL Tudor Ungureanu se poate lăuda şi cu o fermă model, în care creşte tauri, pe care îi exportă în ţările arabe.

Despre afacerea familiei Ungureanu din Fîrlădeni (Hîncești) se scriu articole în presă de la 2006 încoace. În acel an, SRL "Garma-Grup", specializată în producerea cerealelor, și-a diversificat afacerea construind o fabrică de producere a alcoolului etilic, una dintre primele fabrici private de acest gen din Republica Moldova. Investind sume considerabile în afacere, miza s-a pus pe recuperarea investiției prin vînzarea produsului pe piața UE.

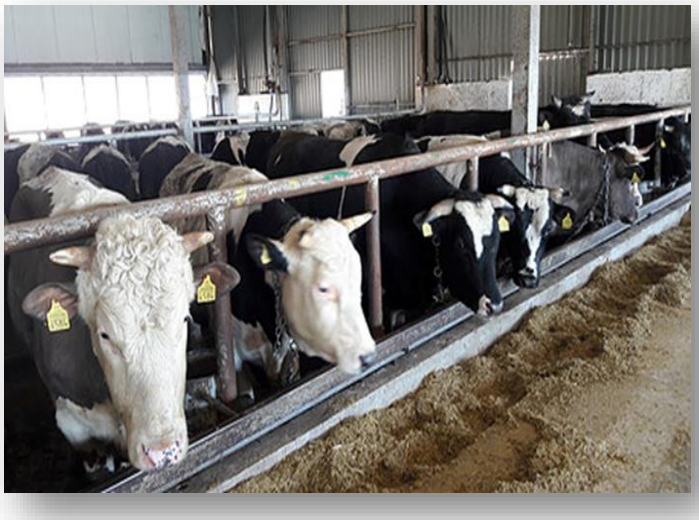

Dar realitatea a fost alta. Piața de desfacere era limitată, costurile de producere și transportare depășeau venitul din vînzări. Pentru a nu da faliment, Tudor Ungureanu, conducătorul întreprinderii, a riscat să investească într-un domeniu la fel de nou pentru Republica Moldova, lansînd în 2010 construcția primei fabrici de producere a bioetanolului, (combustibil ecologic, folosit ca o alternativă la benzină, în amestecuri de proporţii diferite). A

început lucrul, dar a apărut o problemă nouă. Restul de la producerea bioetanolului, așa zisul *borhot*, trebuia separat și utilizat. Acest lucru presupunea efort, timp și resurse suplimentare.

Și iarăși, îndrăzneala de a preface o provocare în oportunitate a dat rezultate. În anul 2011, ”Garma-Grup” a obținut un grant de la Fondul Ecologic Național, drept rezultat în anul 2013 întreprinderea a început producerea biogazului. Inițial ideea era ca toate rămășițele după producerea bioetanolului, deșeurile animaliere din satele din vecinătate, deșeurile de la abator și alte produse agricole care necesită prelucrare prin fermentare, să fie prelucrate la stația de producere a biogazului.

Astfel, în 2013, a apărut ideea deschiderii propriei ferme de animale cu o capacitate de 3500-3700 de capete de bovine. Odată cu înființarea fermei de creștere a taurilor pentru carne, s-au rezolvat două probleme: cu partea solidă a borhotului obținut din producerea bioetanolului se hrănesc animalele, acesta fiind parte a mîncării consumate de bovine, iar bălegarul este folosit în procesul de fermentare a materiei prime pentru producerea biogazului.

Tendința de a avea un ciclu de producere închis și costuri de producere minime, a generat în continuare ideea independenței energetice a întreprinderii. Astfel, gazele produse la stația de producere a biogazului sînt utilizate la cazangeria întreprinderii și la producerea energiei electrice. La moment se produc mai multe gaze decît consumă instalația de pro-generare. Practic, întreprinderea nu consumă deloc gaze din rețea. Energia electrică produsă nu doar că acoperă consumul propriu al întreprinderii, dar fiind livrată în rețeaua de distribuire a devenit o afacere profitabilă suplimentară pentru aceasta. Tariful pentru energia electrică livrată este stabilit de Agenţia Naţională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) și este de 1,73 lei/kwt.

Pe lîngă producerea de energie termică și electrică pentru consum propriu și vînzare, întreprinderea ”Garma-Grup” SRL, condusă de Tudor Ungureanu, s-a specializat în producerea de îngrășăminte organice, folosite pe terenurile semănate cu lucernă și gestionate de întreprindere. În așa fel este rezolvată concomitent problema utilizării eficiente a deșeurilor animaliere, care fiind stocate pe teren deschis pot fi o sursă enormă de poluare a solurilor și a apelor subterane, precum și producerea de îngrășăminte organice, care fiind utilizate eficient cresc fertilitatea solului, reduc riscul poluării mediului înconjurător și, respectiv, sporesc soluționarea problemelor ecologice în regiune și în țară.

Astăzi putem concluziona că la baza acestei afaceri de succes au stat: insistența conducătorului întreprinderii și a echipei de management de a depăși toate provocările, riscul de a investi în diversificarea afacerii, dorința de a asigura o independență energetică a întreprinderii proprii și responsabilitatea de a proteja mediul înconjurător.

3.3 O afacere din mediul rural, care impresionează prin modernitate în gestiune

”Rusale paste”, și-a început activitatea în anul 2018, iar de atunci, au reușit să se afirme pe piața autohtonă ca o întreprindere care face produse de calitate. Soții Maria și Sergiu Chirinciuc din Cărpineni, Hîncești și-au lansat afacerea în satul de baștină pentru că le pasă. După 17 ani de muncă în Italia, deși reușise să se încadreze foarte bine în cîmpul muncii acolo departe de casă, aveau un salariu stabil asigurat, ideea de a reveni la baștină nu i-a părăsit nici pe o clipă. Își doreau să revină anume la baștină, unde îi așteptau părinții și unde credeau ei că pot fi mai de folos.

”Rusale paste” sînt unicii producători de paste făinoase în stare proaspătă din Republica Moldova, produse după rețetă italiană, din făină specială importată din Italia. Astăzi întreprinderea produce și pune la dispoziția consumatorilor un sortiment variat de paste, peste 20 la număr, inclusiv o parte din ele special pentru copii, cu utilizarea ingredientelor naturale din morcov, sfeclă roșie și spanac.

Drumul de la ideea lansării afacerii pînă la realizarea ei a durat 5 ani. Au trecut peste mai multe obstacole, inclusiv de ordin birocratic, dar au învins prin muncă asiduă și prin insistență. Un sprijin semnificativ în lansarea afacerii l-au simțit din partea autorităților publice locale, care, în măsura posibilităților, au facilitat crearea acestui business de familie și care în continuare sprijină dezvoltarea lui.

Produsele finite sînt comercializate sub marca ”Carpini” , din dragoste pentru satul de baștină a cuplului Chirinciuc.

Și dacă este să vorbim despre gestionarea modernă a afacerii, este absolut necesar de a menționa modul în care compania își promovează produsul, cum a stabilit relații cu potențialii cumpărători, accentul pe calitate și diversitate ca elemente cheie pentru extinderea peții de desfacere și creșterea numărului de consumatori.

Este modernă și abordarea familiei Chirinciuc în a utiliza cît mai rațional toate resursele necesare în procesul de producere. În acest sens, pînă la lansarea afacerii, ei s-au gîndit să folosească pentru producerea apei calde, baterii solare. Lunar la întreprindere se folosește circa 15 tone de apă caldă produsă din surse alternative de energie. Astfel, pe durata anului calendaristic (solar) circa 10 luni pe an, este utilizată apă caldă în volum de circa 150 tone, lucru ce permite economisirea energiei electrice din rețea, și respectiv a banilor familiei Chirinciuc investiți în producere.

”Ne gîndim pe viitor, să procurăm și să instalăm panouri fotovoltaice, care ne-ar permite să asigurăm integral cu energie electrică din surse alternative necesitățile întreprinderii. Dar asta abia sînt planuri, urmează să vedem cum le realizăm. Sperăm cît de curînd”, a menționat antreprenorul Sergiu Chirinciuc pe final de interviu.

3.4 Viziune asupra energiei verzi după 5 ani de experiență

Fondată în anul 1995, întreprinderea individuală ”Prenco Grigorii” din satul Brînzenii Noi (Telenești), a căutat în toată perioada sa de activitate să se dezvolte prin diversificare. Inițial, și-a lansat activitatea în domeniul creșterii culturilor cerealiere. Apoi s-a gîndit că ar fi bine să dezvolte lanțul valoric și a creat o fermă de bovine, care le-a permis să utilizeze furajele produse în gospodărie ca hrană pentru animale și respectiv să producă lapte, carne și alte produse zootehnice.

Mereu în căutare, activ din fire, dl Prenco a studiat experiența mai multor fermieri din țară și de peste hotare. Pe parcursul anilor, a beneficiat de mai multe instruiri prin programe oferite de instituții și organizații de consultanță. A căutat mereu să învețe din exemplele altor fermieri de succes. Astfel, în 2014, după o serie de vizite de studiu în România, s-a gîndit că ar fi bine să instaleze un sistem de panouri fotovoltaice, care i-ar permite să facă economii la capitolul „cheltuieli pentru energie electrică” la ferma de bovine pe care o administra. Dar un calcul simplu i-a arătat că este o investiție costisitoare, pe care la acel moment fermierul nu și-o putea asuma. A bătut în mai multe uși pentru a găsi o soluție și a reușit. A obținut un grant în cadrul unui proiect finanțat de către Agenţia Naţională de Dezvoltare Rurală (ACSA), cu asistenţa Poloniei. Suma grantului a constituit circa 70% din costul investiției, respectiv contribuţia proprie fiind de circa 30% sau aproximativ 140 mii lei. Proiectul fost executat în 2 etape. În 2014 a fost instalat sistemul fotovoltaic „on-grid” (fără sisteme de stocare a energiei electrice produse), cu puterea instalată de 5 kW, cu perspectiva majorării pînă la 20 kW. În anul 2015, puterea a fost majorată pînă la 15 kW, iar astăzi există o instalație funcțională de 20 kW. Prin proiectul respectiv, ÎI „Prenco Grigorii” a reușit: diminuarea consumului de energie electrică, injectarea surplusului de energie în reţeaua electrică „în avans” şi utilizarea acesteia în perioada pasivă a

sistemului fotovoltaic, cum ar fi perioada nocturnă sau înnorată. Actualmente, energia electrică produsă de sistemul fotovoltaic este utilizată în proporție de circa 30 % pentru consumul propriu, și anume la asigurarea cu energie electrică a fermei de bovine, motoare, agregate electrice, frigidere, producere apă caldă, etc. Surplusul de energie electrică este livrat în reţeaua naţională de distribuţie la un preț stabilit de ANRE de 1,90 lei kwt/oră. Întrucît investiția a avut componenta de grant, contribuția proprie a fost recuperată în termen de puțin peste 2 ani. O investiție sută la sută privată de acest fel ar fi fost recuperată în aproximativ 6 ani, conform calculelor antreprenorului.

La 5 ani de la lansarea afacerii cu panourile fotovoltaice, domnul Prenco Grigorii mărturisește sigur că ar fi urmat aceeași cale. „Numai că aș fi mai pregătit și nu aș rata mai multe momente.” În primul rînd, antreprenorii care practică activități cu un consum mare de energie electrică în producere ar fi bine concomitent cu lansarea activităților de producere să își instaleze sistemul fotovoltaic, care cu siguranță este eficient, pentru a nu pierde timp și resurse financiare. Din prima zi trebuie să își calculeze consumul de energie propriu și dacă calculele arată că va avea un surplus de energie produs și neutilizat, să întocmească actele necesare pentru a preda surplusul de energie în rețea. Din experiența proprie, dl Grigorii spune că procesul de obținere a actelor necesare de la ANRE durează, iar energia livrată în rețea pînă la data semnării contractului nu este plătită. Însă cel mai important lucru menționat de antreprenor este că întreprinderea pe care o administrează nu consumă energie electrică care reprezintă o resursă și care trebuie economisită, ci dimpotrivă, poate utiliza energia soarelui, care dă căldură indiferent de situație și obține energie electrică pentru propria afacere și pentru

alți oameni care o consumă. Și a mai sugerat o idee: ar fi bine dacă ANRE ar stabili prețuri mai mari la energia verde produsă și livrată în rețea, cel puțin pe durata recuperării investiției, astfel ar stimula micii antreprenori să producă așa zisa energie electrică verde prietenoasă mediului, astfel am asigura realizarea angajamentelor asumate de RM, care prevede ca pînă în anul 2020, ponderea energiei electrice verzi trebuie să atingă cel puțin 10% din totalul de energie electrică.

3.5 O afacere ecologică cu miros frumos de levănțică

Societatea cu răspundere limitată „Cioara” din raionul Hîncești a fost fondată în anul 1999. Gospodăria dispune de circa 1500 ha de terenuri agricole, arendate de la peste 900 proprietari individuali din s. Cioara. Întreprinderea practică 2 direcţii de activitate:

- agricultură: producerea de cereale, fructe și legume pe o suprafață de peste 1000hectare, și

- creșterea culturilor oleaginoase și extragerea uleiurilor eterice: levănţică, mărar, fenic, isop, salvie, mentă, pe o suprafață de circa 400 hectare.

Din 2007 întreprinderea practică agricultura ecologică. Producerea de culturi ecologice presupune mai multe eforturi și, respectiv, mai multe cheltuieli de producere, dar acest efort merită a fi făcut, a specificat Vladimir Simașco, directorul întreprinderii. Drept exemplu, investiția de circa 2 mii de euro într-o plantație de 1 hectar de levănțică se recuperează practic în primii 2 ani de la plantare. Regulile specifice impuse de agricultura ecologică țin de utilizarea materialului semincer ecologic, a îngrășămintelor organice sub formă de compost și alte extrase naturale pentru creștere și obținere de roadă bogată, nu este permisă stropirea terenurilor cu erbicide etc. În ciuda acestor restricții însă, întreprinderea a promovat în toată această perioadă creșterea culturilor agricole ecologice. Este o afacere profitabilă, întrucît pe piața externă se solicită anume

uleiurile eterice eco și pentru aceasta cumpărătorii din Europa sînt deschiși să plătească prețuri mult mai mari.

Baza materială a întreprinderii cuprinde o fabrică de extragere a uleiurilor din plante. Obținerea pe cale industrială a uleiului volatil de plante oleaginoase se realizează prin distilarea în apă, în apă și cu aburi, sau cu aburi, aceasta din urmă fiind metoda cea mai răspîndită. Este de menționat că în anul 2017, Institutul de Fizică Aplicată a Academiei de Științe a Moldovei a experimentat la Cioara tehnologia și instalația de procesare cu aburi supra-încălziți cu presiune joasă a materiei prime aromatice. A fost elaborată instalația mobilă energo-eficientă, pe bază de biomasă, pentru extragerea profundă a uleiurilor eterice din materia primă aromatică. Instalaţia permite reducerea cheltuielilor de energie termică pentru extragerea uleiurilor eterice. Instalaţia a fost testată la SRL „Cioara", o dovadă relevantă că managementul întreprinderii promovează tehnologii prietenoase mediului.

Uleiurile eterice produse în Cioara au deschis porțile UE pentru export. Uleiul eteric de levănţică, isop, salvie și mărar sînt produse ecologice certificate oficial.

Uleiurile eterice obţinute de SRL „Cioara" sînt în cea mai mare parte (90-95%) exportate în state europene, precum Austria, Bulgaria, Germania, Olanda, Polonia, România etc. Actualmente, SRL „Cioara" vinde uleiul extras în vrac unor companii intermediare, care ulterior îl ambalează în recipiente mici beneficiind de un profit considerabil. În viitorul apropiat, se dorește să se lanseze o linie proprie de ambalare pentru asigurarea unei profitabilităţi mai înalte a întreprinderii.

Uleiurile eterice produse de „Coara" din com. Cioara (Hîncești) reprezintă cartea de vizită a Republicii Moldova la diverse expoziții internaționale a produselor eco.

